

dr hab. Zofia Sikorska-Piwowska

Akademia Medyczna w Warszawie, Centrum Biostruktury, Zakł. Anat. Prawidłowej  
Akademia Podlaska, Instytut Biologii

dr hab. Antoni Leon Dawidowicz

Instytut Matematyczny Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie

## **Czy antropogeneza rozpoczęła się już od rebusów? Nieciągłość procesów antropogenezy na przykładzie cech czaszki wybranych małp zwierzkształtnych i człekokształtnych**

Powstanie człowieka — *Homo sapiens* jest ciągle tajemnicą z powodu braku form pośrednich do niego prowadzących. W większości przypadków badania naukowe jedynie potwierdzają istnienie etapów ewolucyjnych, z których każdy ma własną specjalizację do określonej niszy ekologicznej.

Z poprzednich naszych doniesień wynika, że gibbony i małpy człekokształtne w swojej ewolucji nie wykazują trendu do hominizacji w cechach czaszki, a jedynie u osobników młodych do zatarcia dyformizmu płciowego, co jest cechą form człowiekowatych (*Hominidae*).

W obecnej pracy porównujemy taksony dotyczące *M.rhesus* i *M.cynomolgus* osobno (makaki) z taksonami *Hylobates* (gibon), *Gorilla* (goryl), *Pan* (szympan) i *Pongo* (orangutan).

Obliczenia zostały dokonane za pomocą testu Manna-Whitneya dla małych prób ([1]) oceniającego istotność różnic między wskaźnikami Moranta-Sergiego ([2]).

Ustalono wspólne fazy rozwojowe dla badanych form na podstawie wyrzynania się zębów stałych ([3], [4]).

Przedstawiony model skłania nas do wniosku o mozaikowości pojawiania się tendencji hominizacyjnej w różnych liniach naczelnych i równoległości rozwojowej niektórych małp zwierzkształtnych jak rebusy, do form człowiekowatych (*Hominidae*).

### **Literatura**

- [1] *Mann-Whitney* — w: M. Fisz, *Rachunek prawdopodobieństwa i statystyka matematyczna*, PWN, Warszawa 1967.
- [2] S. Panek, *Metody statystyczne stosowane w opracowaniach antropologicznych. Zarys Antropologii*, PWN, Warszawa 1962.
- [3] A. Remane, *Zahne und Gebiss. Primatologia*, edited by Hoffer, A. A. Schultz, D. Strack. III Teil 2, Basel S. Karger New York 1960.
- [4] H. Vallois, *Ordre des Primates. Traite de Zoologie*, publie sous la direction Pierre-P. Grasse. Tom XVII, Fasc. 2. Masson et C-ie Editeurs.